

Oikeustapauskokoelma

Asia C-261/22

GN

vastaan

Procuratore generale presso la Corte di appello di Bologna

(Ennakkoratkaisupyyntö – Corte suprema di cassazione)

Unionin tuomioistuimen tuomio (suuri jaosto) 21.12.2023

Ennakkoratkaisupyyntö – Oikeudellinen yhteistyö rikosasioissa –

Eurooppalainen pidätysmääräys – Puitepäätös 2002/584/YOS – 1 artiklan 3 kohta – 15 artiklan 2 kohta – Jäsenvaltioiden välinen luovuttamismenettely – Kieltäytymisperusteet – Euroopan unionin perusoikeuskirja – 7 artikla – Yksityis- ja perhe-elämän kunnioittaminen – 24 artiklan 2 ja 3 kohta – Lapsen edun huomioon ottaminen – Jokaisen lapsen oikeus ylläpitää henkilökohtaisia suhteita ja suoria yhteyksiä kumpaankin vanhempaansa säännöllisesti – Äiti, jolla on hänen kanssaan asuvia pieniä lapsia

- Ennakkoratkaisukysymykset – Nopeutettu ennakkoratkaisumenettely – Edellytykset – Olosuhteita, joiden perusteella nopea käsittely on aiheellinen, ei ole – Niiden henkilöiden tai oikeudellisten tilanteiden lukuisuus, joita esitetyt kysymykset mahdollisesti koskevat – Epävarmuus siitä, mitä seurauksia pääasian menettelyn päättävällä ratkaisulla on kantajan lasten huoltajuuteen (Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 23 a artikla; unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 105 artiklan 1 kohta)*

(ks. 28–30 kohta)

- Oikeudellinen yhteistyö rikosasioissa – Eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä tehty puitepäätös – Tuomittujen tai epäiltyjen henkilöiden luovuttaminen pidätysmääräyksen antaneille oikeusviranomaisille – Velvollisuus kunnioittaa perusoikeuksia ja keskeisiä oikeusperiaatteita – Oikeus yksityis- ja perhe-elämän kunnioittamiseen – Velvollisuus ottaa huomioon lapsen etu – Sellaiset rakenteelliset tai yleiset puutteet, jotka koskevat pienten lasten äitien vankeusolosuhteita ja näistä lapsista huolehtimiseen liittyviä olosuhteita pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa – Todellinen vaara siitä, että asianomaisten henkilöiden perusoikeuksia loukataan tällaisten olosuhteiden vuoksi – Mainittujen oikeuksien noudattamista koskeva oletama – Täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen tekemä tarkastus – Laajuus (SEU 4 artiklan 3 kohdan ensimmäinen alakohta; Euroopan unionin perusoikeuskirjan 7 artikla ja 24 artiklan 2 ja 3 kohta; neuvoston puitepäätöksen 2002/584, sellaisena kuin se on muutettuna puitepäätöksellä 2009/299, 1 artiklan 2 ja 3 kohta)*

(ks. 38–46, 52, 53, 55 ja 57 kohta sekä tuomiolauselma)

Tiivistelmä

Belgian viranomaiset antoivat vuoden 2020 kesäkuussa GN:stä eurooppalaisen pidätysmääräyksen sellaisen vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoa varten, joka oli annettu vuonna 2016 ja 2017 tapahtuneesta ihmiskaupasta ja laittoman maahantulon järjestämisestä.

GN otettiin kiinni Bolognassa (Italia) 2.9.2021. Hän oli tällöin raskaana, ja hänen mukanaan oli hänen alle kolmevuotias poikansa, joka asui hänen kanssaan. Corte d'appello di Bologna (Bolognan ylioikeus, Italia) pyysi hänen tilanteensa perusteella Belgian viranomaisia turhaan toimittamaan sille tietoja muun muassa siitä, miten alaikäisten lastensa kanssa asuville äideille määrätty rangaistukset pannaan täytäntöön Belgiassa, ja siitä, mihin toimenpiteisiin näiden lasten osalta on tarkoitus ryhtyä.

Kyseinen tuomioistuin kieltäytyi 15.10.2021 annetulla ratkaisulla luovuttamasta GN:ää sillä perusteella, että koska tähän tietopyyntöön ei ollut saatu tyydyttävää vastausta, ei ollut olemassa mitään varmuutta siitä, että Belgian lainsäädännössä on vankeusjärjestelmä, jolla suojataan äitien ja heidän pienten lastensa oikeuksia vastaavalla tavalla kuin Italiassa voimassa olevalla järjestelmällä.

Corte suprema di cassazione (ylin yleinen tuomioistuin, Italia), joka on ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ja joka käsittelee kyseisestä kieltäytymispäätöksestä tehtyä valitusta, toteaa, ettei Italian voimassa olevassa lainsäädännössä¹ eikä puitepäätöksessä 2002/584² säädetä eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanon kieltäytymisperusteena tilanteesta, jossa etsitty henkilö on hänen kanssaan asuvien pienten lasten äiti. Se pohtii kuitenkin, voiko se kieltäytyä eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta siitä syystä, että pienten lasten äidin luovuttaminen pidätysmääräyksen antaneeseen jäsenvaltioon saattaisi loukata äidin oikeutta yksityis- ja perhe-elämän kunnioittamiseen ja hänen lastensa etua, sellaisina kuin tätä oikeutta suojataan Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 7 artiklassa ja tätä etua sen 24 artiklassa.³

Unionin tuomioistuin toteaa suuressa jaostossa antamassaan tuomiossa, että puitepäätös 2002/584,⁴ luettuna perusoikeuskirjan⁵ valossa, estää täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomaista kieltäytymästä eurooppalaisen pidätysmääräyksen kohteena olevan henkilön luovuttamisesta sillä perusteella, että kyseinen henkilö on hänen kanssaan asuvien pienten lasten äiti, jollei ensinnäkin kyseisellä viranomaisella ole tiedossaan seikkoja, jotka osoittavat, että on olemassa todellinen vaara siitä, että kyseisen henkilön perusoikeutta yksityis- ja perhe-elämän

¹ Eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä 13.6.2002 tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2002/584/YOS täytäntöönpanosäännöksistä 22.4.2005 annettu laki nro 69 (legge n. 69 – Disposizioni per conformare il diritto interno alla decisione quadro 2002/584/GAI del Consiglio, del 13 giugno 2002, relativa al mandato d'arresto europeo e alle procedure di consegna tra Stati membri; GURI nro 98, 29.4.2005, s. 6), sellaisena kuin se perustuu 2.2.2021 annettuun asetukseen nro 10 (decreto legislativo n. 10; GURI nro 30, 5.2.2021) ja sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasian tosiseikkoihin.

² Eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä 13.6.2002 tehty neuvoston puitepäätös 2002/584/YOS (EYVL 2002, L 190, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 26.2.2009 tehdyllä neuvoston puitepäätöksellä 2009/299/YOS (EUVL 2009, L 81, s. 24) (jäljempänä puitepäätös 2002/584).

³ Perusoikeuskirjan 7 artikla koskee oikeutta yksityis- ja perhe-elämän kunnioittamiseen, kun taas 24 artiklan 2 kohdassa määrätään, että ”kaikissa lasta koskevissa – toimissa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu”. Saman artiklan 3 kohdan mukaan ”jokaisella lapsella on oikeus ylläpitää henkilökohtaisia suhteita ja suoria yhteyksiä kumpaankin vanhempaansa säännöllisesti, jollei se ole lapsen edun vastaista”.

⁴ Kyseisen puitepäätöksen 1 artiklan 2 ja 3 kohta.

⁵ Perusoikeuskirjan 7 artikla ja 24 artiklan 2 ja 3 kohta.

kunnioittamiseen ja hänen lastensa etua loukataan sellaisten rakenteellisten tai yleisten puutteiden vuoksi, jotka koskevat pienten lasten äitien vankeusolosuhteita ja näistä lapsista huolehtimiseen liittyviä olosuhteita pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa, ja jollei toiseksi ole olemassa painavia perusteita uskoa, että asianomaiset henkilöt altistuvat kyseiselle vaaralle tällaisten olosuhteiden vuoksi, kun otetaan huomioon heidän henkilökohtainen tilanteensa.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

Unionin tuomioistuin toteaa aluksi, että puitepäätöksessä 2002/584 ei säädetä, että eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta voidaan kieltäytyä pelkästään sillä perusteella, että etsitty henkilö on hänen kanssaan asuvien pienten lasten äiti. Kun otetaan huomioon jäsenvaltioiden välisen keskinäisen luottamuksen periaate, on näet olemassa oletama, jonka mukaan tällaisten lasten äidin vankeusolosuhteet ja näistä lapsista huolehtimisen järjestäminen eurooppalaisen pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa on mukautettu tällaiseen tilanteeseen.

Puitepäätös 2002/584⁶ ei kuitenkaan saa vaikuttaa velvoitteeseen kunnioittaa perusoikeuskirjassa taattuja perusoikeuksia ja nyt käsiteltävässä asiassa erityisesti sen 7 artiklassa ja 24 artiklan 2 ja 3 kohdassa vahvistettuja perusoikeuksia. Yhtäältä siis velvollisuutta ottaa huomioon lasten etu sovelletaan myös sellaisen eurooppalaisen pidätysmääräyksen yhteydessä, joka on annettu pienten lasten äidistä ja jolla on, vaikka nämä lapset eivät olekaan sen adressaatteja, heidän kannaltaan merkittäviä seurauksia. Toisaalta jokaisella lapsella on oikeus ylläpitää henkilökohtaisia suhteita ja suoria yhteyksiä kumpaankin vanhempaansa säännöllisesti, jollei se ole lapsen edun vastaista, ja lapsen etua on arvioitava ottamalla huomioon kaikki käsiteltävään asiaan liittyvät seikat. Vanhemman ja hänen lapsensa mahdollisuus olla yhdessä on lisäksi olennainen osa perhe-elämää.

Tästä seuraa, että täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen voi poikkeuksellisesti olla ryhtymättä toimenpiteisiin eurooppalaisen pidätysmääräyksen johdosta, jos on olemassa todellinen vaara siitä, että kyseisen pidätysmääräyksen täytäntöönpano johtaa edellä mainittujen perusoikeuksien loukkaamiseen. Sen perusteella, ettei kyseinen viranomainen ole varma siitä, vallitseeko pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa sellaiset olosuhteet, joita voidaan verrata täytäntöönpanojäsenvaltiossa vallitseviin olosuhteisiin pienten lasten äitien vankeuden ja näistä lapsista huolehtimisen osalta, ei kuitenkaan voida katsoa, että kyseinen vaara on näytetty toteen. Mainitun viranomaisen on tarkastettava kaksivaiheisessa tutkinnassa yhtäältä, onko olemassa näihin olosuhteisiin pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa liittyviä rakenteellisia tai yleisiä puutteita tai näitä olosuhteita koskevia puutteita, jotka vaikuttavat erityisesti johonkin objektiivisesti yksilöitävissä olevaan henkilöryhmään, ja toisaalta, onko olemassa painavia perusteita uskoa, että henkilöt, joita eurooppalainen pidätysmääräys koskee, altistuvat tällaisten olosuhteiden vuoksi todelliselle vaaralle siitä, että heidän perusoikeuksiaan loukataan, kun otetaan huomioon heidän henkilökohtainen tilanteensa.

Jos täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen katsoo, ettei sillä ole tiedossaan kaikkia tietoja, jotka ovat tarpeen luovuttamispäätöksen tekemiseksi, sen on pyydettävä pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion oikeusviranomaista toimittamaan lisätietoja ja viimeksi mainitun on toimitettava ne sille. Jotta eurooppalaisen pidätysmääräyksen toiminta ei halvaantuisi, näiden viranomaisten on näet tehtävä vilpittömä yhteistyötä.⁷

⁶ Kyseisen puitepäätöksen 1 artiklan 3 kohta.

⁷ Vilpittömän yhteistyön periaatteesta määrätään SEU 4 artiklan 3 kohdan ensimmäisessä alakohdassa.

Täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen on siis yksinomaan silloin, kun se katsoo kaikkien tiedossaan olevien seikkojen nojalla – mukaan lukien sen nojalla, ettei pidätysmääräyksen antanut viranomainen ole mahdollisesti antanut takeita –, että eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpano voi johtaa todelliseen vaaraan siitä, että asianomaisten henkilöiden kyseessä olevia perusoikeuksia loukataan, jätettävä ryhtymästä toimenpiteisiin kyseisen eurooppalaisen pidätysmääräyksen johdosta.